

Nr 335.

Av herr **Lithander**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m.

I samband med den nya försvarsorganisationens antagande medgav riksdagen beträffande i reserven utnämnd personal ävensom i fråga om flottans reserv tillhörande förtidsavgången personal, *dels* att, därest officer eller underofficer (jämställd civilmilitär befattningshavare), vilken i vederbörlig ordning fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, avlede, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, skulle till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare utbetalas ett mot pensionens vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp, *och dels* att den, som i vederbörlig ordning fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, skulle vid viss tidpunkt, olika i olika fall, äga utbekomma i stället för pensionen ett mot dennas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp.

Genom Kungl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag, nr 227, angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. har härutinnan föreslagits den ändring, att den för nämnda förmånens åtnjutande stadgade fordran på fullgjord tjänstgöringsskyldighet skulle eftergivnas i sådana fall, då vederbörande på grund av skada eller sjukdom, som ådragits under tjänstgöring, icke kunnat fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet.

Beträffande de statsfinansiella verkningarna av berörda förmåner torde vara att märka, att — såsom redan försvarsrevisionen framhållit — det ur statsfinansiell synpunkt uppenbart är likgiltigt, huruvida vederbörande föredrager att få sin pension utbetalad på en gång i form av ett kapitaliserat belopp efter fullgörandet av stadgad tjänstgöring eller i form av årligen utfallande mindre belopp efter uppnåendet av 55 års ålder. I fråga om utbetalandet av det kapitaliserade värdet av pensionen till efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare till avliden reservofficer eller reservunderofficer, framhöll revisionen, att statsverket därigenom visserligen komme att åsamkas något ökade utgifter, men att dessa, med hänsyn till den ringa dödligheten bland ifrågavarande personal, bleve så obetydliga, att de ur statsekonomisk synpunkt icke spelade någon roll. (Försvarsrevisionens betänkande Del 1, sid. 578).

Utan att staten därigenom tillskyndas några nämnvärda ekonomiska upptrifningar, har man sålunda genom de nyss omförmälda bestämmelserna

angående pensionens utbetalande berett reservpersonalen förmåner, som av nämnda personal torde komma att högt uppskattas.

Emellertid kommer på grund av de föreskrifter, som i propositionen föreslås i fråga om de nya pensionsförmånernas tillämpande beträffande redan i reserven anställd personal, en stor del av nämnda personal att ställas utanför de nya bestämmelsernas tillämplighetsområde och blir följaktligen icke delaktig av de förmåner, som utbetalandet i de förut omfördä fallen av det kapitaliserade värdet av pensionen innebär.

De i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna hava väckt förstämning hos den reservpersonal, å vilken de nya bestämmelserna icke skulle bliva tillämpliga, och billigheten synes fordra, att nämnda personal beredes motsvarande förmån.

Detta synes kunna ske därigenom, att ifrågavarande personal för sig och efterlevande tillerkännes samma rätt att utfå pensionens kapitaliserade värde, som i propositionen föreslås beträffande den reservpersonal, vilken skulle falla under de nya bestämmelserna, dock att nämnda värde för de förra bör beräknas å de pensionsförmåner, som enligt nu gällande bestämmelser skola utgå till personal i reserven.

Såsom redan i det föregående påpekats, skulle ett utbetalande av det kapitaliserade värdet av pensionen till den, som fullgjort för pensions erhållande stadgad tjänstgöring, icke komma att medföra några ökade kostnader för statsverket. Tvärtom torde ett sådant utbetalande komma att innebära en besparing, då ju värdet av det dyrtidstillägg, som skulle utgå å pensionen, därest denna utginge i vanlig ordning, komme att bortfalla. Ur statsfinansiell synpunkt skulle möjligen kunna invändas, att man kan befara en alltför stark belastning av vederbörande anslag under nästkommande budgetår, därigenom att ett stort antal av den äldre reservpersonalen skulle begagna sig av möjligheten att omedelbart uttaga det kapitaliserade värdet av pensionen. Med hänsyn till det starkt återhållande moment, som den för den enskilde vid dylik utbetalning uppkommande förlusten av dyrtidstillägget måste anses innebära, torde någon fara för dylik massuttagning av kapitalbeloppet icke föreligga. Därest nu ifrågavarande personal även, såsom i det föregående föreslagits, tillförsäkras förmånen, att pensionens kapitaliserade värde i händelse av dödsfall i stället må utgå till vederbörandes efterlevande anhöriga, skulle jämväl detta medverka till att icke alltför många omedelbart uttage ifrågavarande kapitalbelopp.

Om sålunda utbetalandet av det kapitaliserade värdet av pensionen till vederbörande officer eller underofficer i reserven icke skulle medföra ökade kostnader för statsverket, skulle däremot så i någon mån bliva fallet, därest det medgäves, att pensionens kapitaliserade värde vid dödsfall finge utgå till efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare. Staten komme nämligen därigenom att gå miste om den pensionsbesparing, som eljest skulle göras för varje reservofficer eller reservunderofficer, som avlider före upp-

nådd pensionsålder. Med hänsyn till den bland ifrågavarande personal förekommande ringa dödligheten före 55 års ålder, torde dock denna kostnadsökning komma att bli va skäligen betydelselös. För den enskilde måste däremot ifrågavarande förmån anses vara av stort värde, då hans efterlevande därigenom, i händelse av hans eget fränfalle, skulle bli va tillförsäkrade en många gånger kanske välbehövlig ekonomisk hjälp. Nu gällande bestämmelser uti ifrågavarande hänseende, enligt vilka den, som avlider före uppnåendet av 55 års ålder, för såväl sig som sina anhöriga går miste om en ekonomisk förmån, för vars åtnjutande han redan fullgjort stadgade prestanda, äro givetvis ur personalens synpunkt icke tillfredsställande.

Det torde vara obestriddigt, att de i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna komma att medföra vissa, som det vill synas, ofrånkomliga ojämnheter i pensionshänseende för de årsklasser av reservpersonalen, som befinna sig i närheten av den för övergången till den nya ordningen föreslagna åldersgränsen. Ett bifall till de här förut framställda förslagen angående pensionens utbetalande skulle i viss mån borteliminera dessa ojämnheter och säkerligen i väsentlig grad mildra misstämningen hos dem, som ställts utanför den i propositionen föreslagna pensionsregleringen.

I detta sammanhang förtjänar framhållas, att den äldre reservpersonal, varom här är fråga, genom inkallelser till extra tjänstgöring under krigsåren i de flesta fall fullgjort betydligt längre tjänstgöring, än vad som torde komma att åligga deras yngre kamrater.

I det föregående har påpekats, hurusom i propositionen föreslagits, att den, som på grund av *under* tjänstgöring ådragen skada eller sjukdom icke kunnat fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet, utan hinder härav borde erhålla pension eller dess kapitaliserade värde, vilket vid dödsfall även skulle utgå till efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare. Härutöver hade, enligt vad i propositionen upplyses, från personalhåll uttalats önskvärdheten av att, om tjänstgöringsskyldighetens fullgörande omöjliggjorts till följd av skada eller sjukdom, som ådragits *utom* tjänstgöringen, vederbörande finge uppbära vad av pensionen svarade mot dessförinnan fullgjord tjänstgöring. Med hänsyn till att reservbefäls pensionen skulle hava karaktär av uteslutande statspension, hade föredragande departementschefen emellertid funnit sig icke kunna biträda detta yrkande.

Det skäl, som departementschefen sålunda anført till stöd för sitt ståndpunkttagande i berörda hänseende, torde icke vara hållbart.

Till en början torde vara att märka, att den förmån, som under namn av pension tillerkänts reservpersonalen, näppeligen kan anses såsom pension i samma mening, som de pensioner, vilka utgå enligt de militära pensioneringsgrunderna och de civila pensionslagarna. Att såsom i propositionen gjorts

betrakta reservbefäls pensionen såsom statspension i motsats mot avgiftspension torde därför vara missvisande.

Men även om man går in för ett dylikt betraktelsesätt, torde man dock icke kunna komma ifrån, att de i förevarande avseende av personalen framställda önskemålen äro väl befogade. Vad som begärts är uppenbarligen endast, att reservbefälet vid avgång i förtid på grund av skada eller sjukdom, som ådragits utom tjänsten, skall komma i åtnjutande av avkortad sjukpension.

För denna frågas bedömande torde en jämförelse med bestämmelserna om sjukpension för den militära personalen på aktiv stat ävensom för civila befattningshavare vara av intresse.

Enligt gällande militära pensioneringsgrunder skall till den, som på grund av sjukdom m. m. är skyldig att avgå från tjänsten, innan han uppnått föreskriven pensionsålder, alltid, oberoende av antalet tjänstår, pension utgå med ett belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i den tjänst vederbörande innehar.

För civila befattningshavare gäller enligt 1907 års pensionslag, att sjukpension skall utgå med avkortat belopp i förhållande till tjänstårens antal, dock alltid med minst 75 procent av hel pension.

Pensionens karaktär av statspension eller avgiftspension saknar enligt dessa bestämmelser uppenbarligen varje betydelse och det finnes enligt mitt förmenande icke någon anledning att i förevarande avseende behandla reservbefäls pensionen på annat sätt än annan pension.

För övrigt är att märka, att de föreslagna bestämmelserna i vissa fall måste komma att bliva synnerligen obilliga mot reservbefäls personalen. Sålunda skulle en reservofficer eller reservunderofficer, som fullgjort samtliga honom åliggande tjänstgöringsomgångar utom den sista, men därefter på grund av sjukdom, som icke ådragits i tjänsten, nödgats avgå, komma att gå miste om varje som helst pensionsförmån. Det torde vara uppenbart att ett dylikt förhållande icke kan vara ägnat att underlätta rekryteringen, och det synes därför vara väl motiverat att tillmötesgå de från personalhåll uti ifrågakvarande hänseende framförda önskemålen.

Såsom i det föregående framhållits, inskränker sig det av 1925 års riksdag lämnade medgivandet för reservpersonal eller, vid dödsfall, vederbörande rättsinnehavare att utfå pensionens kapitaliserade värde till i reserven utnämnd personal samt till förtidsavgången personal hörande till flottans reserv. Däremot är förtidsavgången personal, tillhörande arméns reserver, utesluten från nämnda förmåner.

Då det icke torde föreligga några bärande skäl för att uti ifrågakvarande hänseende behandla den förtidsavgångna reservpersonalen vid armén på annat sätt än motsvarande personal vid flottan, synes medgivande nu böra

lämnas, att berörda förmåner även må tillkomma arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 227 angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. måtte medgiva,

att officer eller underofficer i reserven, vilken fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet men å vilken de i propositionen nr 227 till innevarande års riksdag angivna pensionsbestämmelserna icke skola bliva tillämpliga, skall vara berättigad att efter uppnådda 40 års ålder utbekomma i stället för honom tillkommande pensionsförmåner ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

att, därest dylik officer eller underofficer avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare skall utbetalas ett mot pensionsförmånernas vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

att officer eller underofficer i reserven, vilken till följd av skada eller sjukdom, som ådragits utom tjänstgöringen, icke kunnat fullgöra honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, skall vara berättigad att av reservpensionen uppbära så stort belopp, som svarar mot av honom fullgjord tjänstgöring, med rätt för honom eller, därest han avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare att i stället för pensionsförmånerna utbekomma ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

samt att arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal för sig och efterlevande tillerkännes samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkännes övrig personal i reserven.

Stockholm den 30 mars 1927.

Edvard Lithander.

